

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Niende Afdeling)

15. juni 2023*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – direktiv 93/13/EØF – lån mod pant i fast ejendom indekseret efter en udenlandsk valuta – artikel 6, stk. 1 – artikel 7, stk. 1 – anmodning om anordning af foreløbige forholdsregler – udsættelse af opfyldelsen af en låneaftale – sikkerhed for tilbagebetalingsforpligtelsens effektive virkning«

I sag C-287/22,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny (den regionale domstol i Warszawa, 18. afdeling for civile sager, Polen) ved afgørelse af 24. marts 2022, indgået til Domstolen den 3. maj 2022, i sagen

YQ,

RJ

mod

Getin Noble Bank S.A.,

har

RET TEN (Niende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, L.S. Rossi, og dommerne S. Rodin og O. Spineanu-Matei (refererende dommer),

generaladvokat: L. Medina,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– RJ og YQ ved radca prawny M. Pledziewicz,

* Processprog: polsk.

- Getin Noble Bank S.A. ved advokaci Ł. Hejmej, M. Przygodzka og A. Szcześniak,
- den polske regering ved B. Majczyna og S. Żyrek, som befuldmægtigede,
- den portugisiske regering ved P. Barros da Costa, C. Chambel Alves og A. Cunha, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved I. Rubene, N. Ruiz García og A. Szmytkowska, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29), sammenholdt med effektivitetsprincippet og proportionalitetsprincippet.
- 2 Denne anmodning er indgivet i forbindelse med en tvist mellem på den ene side YQ og RJ og på den anden side Getin Noble Bank S.A. vedrørende en anmodning om anordning af foreløbige forholdsregler med henblik på, at der træffes bestemmelse om udsættelse af opfyldelsen af en aftale om lån mod sikkerhed i fast ejendom indekseret efter en udenlandsk valuta, indtil der træffes endelig afgørelse om tilbagebetalingen af de uretmæssigt betalte beløb som følge af anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i denne aftale.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 har følgende ordlyd:
»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår«
- 4 Direktivets artikel 7, stk. 1, bestemmer:
»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

Polsk ret

Den civile lovbog

- 5 Ustawa – Kodeks cywilny (lov om den civile lovbog) af 23. april 1964 (Dz. U. nr. 16, pos. 93) i den konsoliderede udgave (Dz. U. af 2020, pos. 1740) (herefter »den civile lovbog«) fastsætter følgende i artikel 385¹:

»1. Bestemmelser i en forbrugeraftale, som ikke har været genstand for en individuel forhandling, er ikke bindende for forbrugeren, hvis de fastsætter den pågældendes rettigheder og pligter på en måde, som er i strid med god forretningsskik og groft tilsidesætter forbrugers interesser (urimelige kontraktvilkår). Denne bestemmelse berører ikke vilkår, som fastsætter parternes hovedydelse, herunder prisen eller vederlaget, hvis vilkårene er klart og entydigt formuleret.

2. Såfremt et kontraktvilkår ikke er bindende for forbrugeren i medfør af stk. 1, forbliver de øvrige vilkår i aftalen bindende mellem parterne.

3. Bestemmelser i en forbrugeraftale, som ikke har været genstand for en individuel forhandling, er kontraktvilkår vedrørende indholdet, som forbrugeren ikke har haft reel indflydelse på. Dette gælder navnlig for kontraktvilkår angivet i en standardaftale, som forbrugeren tilbydes af sin medkontrahent.

4. Den, der gør gældende, at et vilkår er blevet forhandlet individuelt, skal føre bevis herfor.«

- 6 Den civile lovbogs artikel 405 bestemmer:

»Enhver person, der uden et retsgrundlag opnår en økonomisk fordel på bekostning af en anden person, skal genoprette denne fordel i naturalier og, såfremt dette ikke er muligt, returnere værdien deraf.«

- 7 Lovbogens artikel 410 har følgende ordlyd:

»1. Bestemmelserne i de forudgående bestemmelser finder anvendelse navnlig for unødigt opfyldelse.

2. Opfyldelse er unødigt, såfremt den person, der foretog den, ikke var forpligtet overhovedet eller ikke var forpligtet i forhold til den person, som vedkommende foretog opfyldelsen til, eller såfremt grundlaget for opfyldelsen er ophørt med at eksistere, eller såfremt det tilsigtede formål med opfyldelsen ikke var blevet opnået, eller såfremt den retsakt, som forpligtelsen til at foretage opfyldelsen var baseret på, var ugyldig og ikke er blevet gyldig, siden opfyldelsen fandt sted.«

Den civile retsplejelov

- 8 Ustawa – Kodeks postępowania cywilnego (den civile retsplejelov) af 17. november 1964 (Dz. U. nr. 43, pos. 296) i den konsoliderede udgave (Dz. U. af 2021, pos. 1805) (herefter »den civile retsplejelov«) bestemmer følgende i artikel 189:

»Sagsøgeren kan for en retsinstans nedlægge påstand om, at det fastslås, at et retsforhold eller en rettighed ikke foreligger, forudsat at vedkommende har søgsmålsinteresse.«

9 Den civile retsplejelovs artikel 730¹ fastsætter:

»1. En part i en sag kan anmode om anordning af beskyttelsesforanstaltninger, for så vidt som vedkommende godtgør den umiddelbare tilstedeværelse af fordringen og sin interesse i at anmode om disse foranstaltninger.

2. Der foreligger interesse i at anmode om beskyttelsesforanstaltninger, når den manglende anordning af sådanne foranstaltninger kan medføre en hindring eller væsentlig begrænsning for fuldbyrdelsen af den afgørelse, der vil blive truffet i den pågældende sag, eller en hindring eller væsentlig begrænsning på enhver anden måde for gennemførelsen af formålet med proceduren i denne sag.

[...]

3. Når retten træffer afgørelse om anordningen af beskyttelsesforanstaltninger, tager den hensyn til interesserne for parterne i sagen, således at den begunstigede sikres en passende retsbeskyttelse, og debitor ikke pålægges flere byrder end nødvendigt.«

10 I henhold til den civile retsplejelovs artikel 731 kan en beskyttelsesforanstaltning ikke have til sigte at fuldbyrde en fordring, medmindre andet er fastsat ved lov.

11 Den civile retsplejelovs artikel 755 bestemmer:

»1. Når en anmodning om anordning af beskyttelsesforanstaltninger ikke vedrører pengefordringer, anordner retten de beskyttelsesforanstaltninger, som den finder passende under omstændighederne i den foreliggende sag, uden at de beskyttelsesforanstaltninger, der foreskrives for pengefordringer, udelukkes. Retten kan navnlig:

1) fastsætte rettigheder og forpligtelser for parterne og deltagerne i den pågældende fuldbyrdelsesprocedure for procedurens varighed

2) nedlægge forbud mod fjernelse af de varer eller rettigheder, der er berørt af denne procedure

3) udsætte proceduren eller enhver anden procedure til fuldbyrdelse af den pågældende afgørelse

4) [...]

5) anordne, at der i ejendomsregistret eller et andet relevant register indskrives en passende angivelse

2. [...]

2¹. Artikel 731 finder ikke anvendelse, hvis det er nødvendigt at anordne de ønskede beskyttelsesforanstaltninger for at undgå en umiddelbart forestående skade eller andre negative konsekvenser for den begunstigede.

3. Retten forkynnder en kendelse, der afsiges i lukket retsmøde, for debitor, hvorved den pågældende pålægges at gennemføre eller afstå fra at gennemføre en handling eller ikke at hindre den begunstigedes handlinger. Denne bestemmelse finder ikke anvendelse på kendelser, hvorved der anordnes tilbagelevering af de formuegoder, som debitor råder over.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 12 I 2008 indgik YQ og RJ en aftale om lån mod sikkerhed i fast ejendom med Getin Noble Bank med en løbetid på 360 måneder for 643 395,63 polske zloty (PLN) (ca. 140 000 EUR) (herefter »den i hovedsagen omhandlede låneaftale«). Låneaftalen indeholdt et vilkår om konvertering af dette beløb til schweiziske franc (CHF) til en vekselkurs fastsat af banken og med variabel rente. De månedlige afdrag beregnet i schweiziske franc skulle betales i polske zloty til vekselkursen for schweiziske franc, som ligeledes fastsattes ensidigt af nævnte bank. Sagsøgerne i hovedsagen blev med en komparativ tabel underrettet om den indvirkning, som udsving i rentesatser og vekselkurser havde på nævnte låneaftale.
- 13 Den 25. maj 2021 anlagde sagsøgerne sag ved Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa, Polen) som ret i første instans med påstand om, at det blev fastslået, at den i hovedsagen omhandlede låneaftale var ugyldig, og om, at Getin Noble Bank skulle pålægges at betale 375 042,34 PLN (ca. 94 000 EUR), dvs. de månedlige afdrag, som sagsøgerne i hovedsagen allerede havde betalt på tidspunktet for indgivelsen af stævningen til denne retsinstans med tillæg af morarenter, og at betale sagsomkostningerne. Sagsøgerne gjorde i denne henseende gældende, at vilkårene i låneaftalen vedrørende indekseringen af det pågældende lån i en udenlandsk valuta udgør »urimelige kontraktvilkår« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13.
- 14 Sagsøgerne i hovedsagen indgav ligeledes en anmodning om foreløbige forholdsregler vedrørende fastsættelse af sagens parterers rettigheder og forpligtelser samt om for sagens varighed indledningsvis udsættelse af forpligtelsen til at betale de månedlige afdrag, der er fastsat i låneaftalen, til det beløb og på de tidspunkter, der er fastsat heri, fra anlæggelsen af søgsmålet i første instans til den endelige afslutning af sagen, dernæst om at forbyde Getin Noble Bank at tilsende dem et opsigelsesvarsel og endelig om at forbyde banken gennem Biuro Informacji Gospodarczej (kontor for økonomiske oplysninger, Polen) at offentliggøre oplysninger om sagsøgerne i hovedsagens manglende tilbagebetaling af det pågældende lån i perioden fra indrømmelsen af de foreløbige forholdsregler til afslutningen af sagen.
- 15 Nævnte retsinstans tog imidlertid ikke den anmodning om foreløbige forholdsregler, som sagsøgerne i hovedsagen havde indgivet, til følge. Denne retsinstans fastslog, at sagsøgerne ikke havde påvist en berettiget interesse i at anmode om foreløbige forholdsregler, eftersom der ikke var grundlag for at konkludere, at den manglende anordning af sådanne foranstaltninger kunne medføre en hindring eller væsentlig begrænsning for fuldbyrdelsen af den retslige afgørelse, der ville blive truffet i hovedsagen, eller for gennemførelsen af formålet med proceduren i denne sag. De betingelser, der er fastsat i den civile retsplejelovs artikel 730¹, stk. 1 og 2, var således ikke opfyldt.
- 16 Sagsøgerne i hovedsagen har iværksat appel til prøvelse af afgørelsen fra denne retsinstans ved Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny (den regionale domstol i Warszawa, 18. afdeling for civile sager, Polen), der er den forelæggende ret, med påstand om, at de har en berettiget interesse i at anmode om de nævnte foreløbige forholdsregler. Getin Noble Bank har bestridt denne påstand, idet den bl.a. har gjort gældende, at det ikke er godtgjort, at sagsøgernes fordring umiddelbart foreligger. Banken har endvidere rejst tvivl om, at kontraktvilkårene i den i hovedsagen omhandlede låneaftale skulle være urimelige, og har fremhævet, at dens finansielle situation var tilfredsstillende.

- 17 Den forelæggende ret har forklaret, at den er forelagt en anmodning om foreløbige forholdsregler i form af udsættelse af forpligtelsen til at betale de månedlige afdrag, der er fastsat i den i hovedsagen omhandlede låneaftale fra anlæggelsen af søgsmålet i første instans til den endelige afslutning af sagen. Hvad angår en anmodning om foreløbige forholdsregler har den forelæggende ret anført, at den træffer afgørelse på grundlag af en umiddelbar påvisning af de af parterne i hovedsagen fremførte forhold.
- 18 Den forelæggende ret har i denne henseende med hensyn til, om der umiddelbart foreligger en fordring i forhold til sagsøgerne i hovedsagen, for det første konstateret, at det er godtgjort, at visse af de pågældende kontraktvilkår er urimelige, og at den i hovedsagen omhandlede låneaftale skal annulleres, idet opfyldelsen heraf ikke længere er objektivt mulig i henhold til polsk ret. Denne retsinstans har anført, at det følger af den civile lovbogs artikel 410, at hver part i en ugyldig aftale uafhængigt af den anden parts rettigheder har ret til tilbagebetaling af den gennemførte ydelse.
- 19 For det andet har den forelæggende ret med hensyn til påvisningen af en søgsmålsinteresse for sagsøgerne i hovedsagen anført, at en sådan interesse i overensstemmelse med den civile retsplejelovs artikel 730¹, stk. 2, foreligger, når den manglende anordning af foreløbige forholdsregler kan medføre en hindring eller væsentlig begrænsning for fuldbyrdelsen af den afgørelse, der vil blive truffet i hovedsagen, eller for gennemførelsen af formålet med proceduren i denne sag.
- 20 Denne ret har anført, at de nationale retsinstanser imidlertid sjældent tager anmodninger om sådanne foreløbige forholdsregler til følge under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede. Visse andre retsinstanser har således indikeret, at et søgsmål anlagt med påstand om, at det fastslås, at en aftale er ugyldig, fordi et kontraktvilkår heri er urimeligt, ikke kan foranledige tvangsfuldbyrdelse og således ikke nødvendiggør foreløbige forholdsregler. Andre retsinstanser har fastslået, at indrømmelsen af en foreløbig forholdsregel ikke skal ske med henblik på fuldbyrdelse af en fordring, men for at undgå, at den pågældende forbruger påføres en skade eller andre negative konsekvenser, hvorfor en sådan forholdsregel kun kan indrømmes, hvis det umiddelbart er påvist, at den pågældende bank befinder sig i en vanskelig finansiell situation. Endelig fremgår det af disse retsinstansers praksis, at såfremt en låneaftale annulleres, skal den pågældende forbruger opfylde sine forpligtelser i forhold til denne bank ved at tilbagebetale det lånte beløb. Forbrugeren har dermed ingen interesse i at anmode om foreløbige forholdsregler som de i hovedsagen ønskede, eftersom vedkommende under alle omstændigheder ville være forpligtet til at gennemføre betalingerne til nævnte bank uanset den endelige afgørelse, der måtte blive truffet om realiteten, som tilbagebetaling af det benyttede beløb eller som »vederlag for anvendelsen af beløbet«.
- 21 Den forelæggende ret har bl.a. anført, at for så vidt som direktiv 93/13 tilsigter at beskytte den pågældende forbruger ved at genoprette ligevægten mellem parterne, er direktivet til hinder for et afslag på sådanne foreløbige forholdsregler. Det er den forelæggende rets opfattelse, at når fjernelsen af urimelige kontraktvilkår bevirker, at hele låneaftalen er ugyldig, er det i princippet nødvendigt at indrømme passende foreløbige forholdsregler – såsom udsættelse af forpligtelsen til at betale månedlige afdrag, som omfatter kapitalen og forfaldne renter i henhold til låneaftalen, for procedurens varighed – for at sikre den fulde virkning af den senere afgørelse om realiteten. Den forelæggende ret har anført, at når låneaftalen, efter at de urimelige kontraktvilkår heri er blevet ophævet, objektivt set ikke længere kan fuldbyrdes, skader afslaget på foreløbige forholdsregler den virkning af tilbagebetalingen, som er pålagt ved artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, og dermed disse bestemmelsers effektive virkning.

- 22 Den forelæggende ret har i denne henseende bl.a. præciseret, at der i polsk ret er fastlagt processuelle bestemmelser, hvorefter kravets størrelse fastsættes på tidspunktet for indgivelsen af stævningen med påstand om, at det fastslås, at den pågældende låneaftale er ugyldig. Forbrugeren kan således kun kræve tilbagebetaling af de månedlige afdrag, som allerede var betalt på dette tidspunkt. Hvis der ikke indrømmes en foreløbig forholdsregel ved indledningen af proceduren, skal forbrugeren følgelig ved afslutningen heraf indlede en ny procedure mod den pågældende bank, hvilken procedure kan vedrøre tilbagebetalingen af de månedlige afdrag, som forbrugeren har betalt fra indledningen til afslutningen af den nye procedure. Den forelæggende ret er af den opfattelse, at en sådan situation straffer nævnte forbruger og skader den effektive virkning af direktiv 93/13. Genoprettelsen af ligevægten mellem parternes rettigheder og forpligtelser kan endvidere ikke gennemføres ved vedtagelsen af en sådan afgørelse om realiteten, eftersom udelukkende forbrugeren ville være tvunget til at indlede en anden retslig procedure med henblik på at gøre sine rettigheder gældende og skulle bruge yderligere midler og tid.
- 23 På denne baggrund har Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny (den regionale domstol i Warszawa, 18. afdeling for civile sager) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 i lyset af effektivitetsprincippet og proportionalitetsprincippet til hinder for en fortolkning af national lovgivning eller retspraksis, hvorefter en national ret – især under hensyn til pligten for forbrugeren til at afregne med den erhvervsdrivende eller til den erhvervsdrivendes gode økonomiske situation – kan forkaste forbrugers anmodning om at vedtage foreløbige foranstaltninger [...] [om for procedures varighed at udsætte gennemførelsen af en aftale, der kan] blive erklæret ugyldig som følge af fjernelse af aftalens urimelige vilkår?»

Om det præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

- 24 Getin Noble Bank har fremsat en formalitetsindsigelse i forhold til anmodningen om præjudiciel afgørelse.
- 25 Sagsøgte i hovedsagen har i denne henseende i første række i det væsentlige gjort gældende, at denne anmodning ikke vedrører fortolkningen af EU-retten, eftersom bestemmelserne i direktiv 93/13 ikke finder anvendelse på virkningerne af, at urimelige kontraktvilkår ophæves, idet formålet med direktivet nås, når ligevægten mellem parterne genoprettes. Virkningerne af, at en aftale med urimelige kontraktvilkår erklæres ugyldig, henhører således under national ret. Den forelæggende rets spørgsmål vedrører dermed i virkeligheden betingelserne for anvendelsen af foreløbige forholdsregler under omstændigheder, hvor parterne i aftalen som følge af annullationen af denne aftale blev ligestillet og ikke længere befandt sig i et forhold mellem en forbruger og en erhvervsdrivende. Bestemmelserne i nævnte direktiv skal således ikke anvendes for at vurdere, om der er grundlag for denne anmodning om foreløbige forholdsregler.
- 26 Det skal i denne henseende bemærkes, at det udelukkende tilkommer den nationale ret, for hvilken tvisten i hovedsagen er indbragt, at vurdere, om en præjudiciel afgørelse er nødvendig, og om de spørgsmål, den forelægger Domstolen, er relevante, hvilke spørgsmål er omfattet af en formodning for at være relevante. Når de forelagte spørgsmål vedrører fortolkningen eller gyldigheden af en EU-retlig regel, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse,

medmindre det fremgår, at den ønskede fortolkning savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en hensigtsmæssig besvarelse af dette spørgsmål (jf. i denne retning dom af 5.5.2022, *Zagrebačka banka*, C-567/20, EU:C:2022:352, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis).

- 27 Det følger endvidere af fast retspraksis, at når det ikke klart fremgår, at fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke har nogen forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, angår indsigelsen vedrørende denne bestemmelses uanvendelighed på hovedsagen ikke formaliteten i anmodningen om præjudiciel afgørelse, men realiteten i de forelagte spørgsmål (dom af 4.7.2019, *Kirschstein*, C-393/17, EU:C:2019:563, præmis 28, og af 27.4.2023, *M.D. (Forbud mod indrejse i Ungarn)*, C-528/21, EU:C:2023:341, præmis 52 og den deri nævnte retspraksis).
- 28 For det første vedrører tvisten i hovedsagen i det foreliggende tilfælde en anmodning om foreløbige forholdsregler, som bl.a. tilsigter udsættelse af opfyldelsen af en aftale om lån mod sikkerhed i fast ejendom, som er indgået mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, indtil der træffes en endelig afgørelse om annullationen af denne aftale, fordi et af kontraktvilkårene heri er urimelige. For det andet vedrører det præjudicielle spørgsmål fortolkningen af direktiv 93/13, som bl.a. pålægger medlemsstaterne at sikre, at der findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør, og tager sigte på at afgøre, om disse bestemmelser er til hinder for en national retspraksis, hvorefter det er tilladt at afvise en sådan anmodning.
- 29 På denne baggrund fremgår det ikke åbenbart, at den ønskede fortolkning af direktiv 93/13 savner enhver forbindelse med realiteten i tvisten i hovedsagen eller dennes genstand, eller at det rejste problem er af hypotetisk karakter.
- 30 Det skal i øvrigt bemærkes, at den beskyttelse, som direktiv 93/13 giver, ikke kan begrænses til kun at bestå, mens en aftale, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, opfyldes, men at den ligeledes gælder efter opfyldelsen af aftalen. Selv om det ganske vist tilkommer medlemsstaterne, såfremt en aftale, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, erklæres ugyldig, fordi et af kontraktvilkårene heri er urimeligt, med deres nationale lovgivning at regulere virkningerne af denne ugyldighedserklæring, forholder det sig imidlertid således, at dette skal ske under overholdelse af den beskyttelse, som forbrugeren er indrømmet ved dette direktiv, idet de navnlig sikrer, at den retlige situation og de faktiske forhold, som forbrugeren ville have befundet sig i, såfremt det urimelige vilkår ikke havde eksisteret, genoprettes (jf. i denne retning dom af 16.3.2023, *M.B. m.fl.* (Virkningerne af, at en aftale erklæres ugyldig), C-6/22, EU:C:2023:216, præmis 21 og 22).
- 31 I anden række har Getin Noble Bank gjort gældende, at Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af det forelagte spørgsmål, eftersom den forelæggende rets kvalificering af sagsøgerne i hovedsagen som forbrugere er urigtig, henset til omstændighederne i den foreliggende sag.
- 32 Det skal i denne henseende bemærkes, at der er en formodning for, at spørgsmål om EU-rettens fortolkning, som den nationale ret har forelagt på baggrund af de retlige og faktiske omstændigheder, som den har ansvaret for at fastlægge – og hvis rigtighed det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve – er relevante. Inden for rammerne af en præjudiciel forelæggelse tilkommer det endvidere ikke Domstolen at udtale sig om fortolkningen af nationale

bestemmelser og afgøre, hvorvidt den fortolkning, som den nationale ret har anlagt heraf, er korrekt, idet en sådan fortolkning henhører under de nationale domstoles enekompetence (jf. i denne retning dom af 25.11.2020, Sociálna poisťovňa, C-799/19, EU:C:2020:960, præmis 44 og 45 og den deri nævnte retspraksis).

- 33 Eftersom den forelæggende ret i det foreliggende tilfælde har fastslået, at sagsøgerne i hovedsagen var forbrugere, tilkommer det ikke Domstolen at tage stilling til en sådan kvalificering. Domstolen råder således over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af det forelagte spørgsmål.
- 34 Det skal derfor fastslås, at anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling.

Realiteten

- 35 Med sit eneste spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med effektivitetsprincippet, skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national retspraksis, hvorefter en national retsinstans kan forkaste en forbrugers anmodning om foreløbige forholdsregler, indtil der træffes en endelig afgørelse om annullation af den låneaftale, som forbrugeren har indgået, idet aftalen indeholder urimelige kontraktvilkår, med henblik på udsættelse af betalingen af de skyldige månedlige afdrag i henhold til denne aftale, når sådanne forholdsregler er nødvendige for at sikre denne afgørelses fulde virkning.
- 36 Det skal indledningsvis bemærkes, at formålet med direktiv 93/13 er at sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau (jf. i denne retning dom af 25.11.2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, præmis 37).
- 37 Med henblik herpå pålægger artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 medlemsstaterne at sikre, at urimelige kontraktvilkår ikke binder forbrugeren, uden at den pågældende skal anlægge et søgsmål og opnå en dom, som bekræfter, at disse kontraktvilkår er urimelige (dom af 4.6.2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, præmis 20-28). Det følger heraf, at de nationale retsinstanser har pligt til at udelukke anvendelsen af urimelige kontraktvilkår, således at de ikke binder forbrugeren, medmindre forbrugeren gør indsigelse herimod (dom af 26.3.2019, Abanca Corporación Bancaria og Bankia, C-70/17 og C-179/17, EU:C:2019:250, præmis 52 og den deri nævnte retspraksis).
- 38 Det følger endvidere af artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, at medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.
- 39 Domstolen har i denne forbindelse fastslået, at det tilkommer medlemsstaterne i deres nationale lovgivning at definere de nærmere bestemmelser for konstateringen af, at et kontraktvilkår er urimeligt, og for, hvordan de konkrete retsvirkninger heraf skal være. Nævnte konstatering skal imidlertid gøre det muligt at genoprette den retlige og faktiske situation, som den berørte forbruger ville have befundet sig i, hvis dette urimelige vilkår ikke havde foreligget. Affattelsen i national ret af den beskyttelse, som direktiv 93/13 garanterer forbrugerne, må nemlig ikke ændre

indholdet af denne beskyttelse (jf. i denne retning dom af 30.6.2022, Profi Credit Bulgaria (Modregning ex officio i tilfælde af et urimeligt kontraktvilkår), C-170/21, EU:C:2022:518, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis).

- 40 Det følger af fast retspraksis, at i mangel af specifik EU-retlig regulering på området henhører de nærmere bestemmelser for gennemførelsen af den forbrugerbeskyttelse, der er fastsat i direktiv 93/13, under medlemsstaternes interne retsorden i henhold til princippet om, at disse frit kan anvende deres egne processuelle regler. Disse regler bør imidlertid hverken være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende situationer i national ret (ækvivalensprincippet), eller være udformet således, at de i praksis umuliggør eller uforholdsmæssigt vanskeliggør udøvelsen af rettigheder, der hjemles i Unionens retsorden (effektivitetsprincippet) (dom af 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 – C-782/19, EU:C:2021:470, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 41 Hvad navnlig angår de foreløbige forholdsregler, som ønskes for at gøre de rettigheder, der følger af direktiv 93/13, gældende, har Domstolen således kunnet fastslå, at dette direktiv er til hinder for en national lovgivning, der ikke gør det umuligt for den retsinstans, som påkender realiteten, og som har kompetence til at vurdere, om et kontraktvilkår er urimeligt, at vedtage foreløbige forholdsregler, såsom udsættelse af en fuldbyrdelsesprocedure, når anordningen af disse forholdsregler er nødvendig for at sikre den endelige afgørelses fulde virkning, idet denne lovgivning kan skade effektiviteten af den ved nævnte direktiv tilsigtede beskyttelse (jf. i denne retning dom af 14.3.2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 59, 60 og 64).
- 42 Domstolen har ligeledes haft lejlighed til at præcisere, at det kan være nødvendigt at anordne sådanne forholdsregler, navnlig når der er risiko for, at forbrugeren under den retslige procedure, der kan være af betydelig varighed, betaler større månedlige afdrag end de faktisk skyldige beløb, såfremt det pågældende kontraktvilkår undlades anvendt (jf. i denne retning kendelse af 26.10.2016, Fernández Oliva m.fl., C-568/14 – C-570/14, EU:C:2016:828, præmis 34-36).
- 43 Den beskyttelse, som forbrugerne er sikret ved direktiv 93/13, navnlig direktivets artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, kræver dermed, at den nationale retsinstans skal kunne anordne en egnet foreløbig forholdsregel, hvis dette er nødvendigt for at sikre den fulde virkning af den afgørelse, der vil blive truffet vedrørende kontraktvilkårs urimelige karakter.
- 44 I det foreliggende tilfælde fremgår det med hensyn til ækvivalensprincippet ikke af de af den forelæggende ret fremlagte oplysninger, at den relevante nationale lovgivning vedrørende foreløbige forholdsregler anvendes forskelligt, alt efter om tvisten vedrører rettigheder i henhold til national ret eller rettigheder i henhold til EU-retten.
- 45 Hvad angår effektivitetsprincippet skal det bemærkes, at hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt en national processuel bestemmelse gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende EU-retten, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure for de forskellige nationale retsinstanser samt procedurens forløb og dens særlige kendetegn (jf. i denne retning dom af 18.2.2016, Finanzmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, præmis 43). Det samme gælder nødvendigvis for fortolkningen af denne nationale bestemmelse i retspraksis.
- 46 Det følger i denne henseende af oplysningerne i anmodningen om præjudiciel afgørelse og af navnlig den polske regerings skriftlige indlæg for Domstolen, at den civile retsplejelov giver de polske retsinstanser, for hvilke der er anlagt en sag med påstand om, at det fastslås, at en aftale er

ugyldig, fordi den indeholder et urimeligt kontraktvilkår, mulighed for at anordne foreløbige forholdsregler. Den forelæggende ret har i denne henseende henvist til den civile retsplejelovs artikel 730¹ vedrørende betingelserne for anordning af foreløbige forholdsregler og denne lovs artikel 755, stk. 2¹, hvorefter retsinstansen kan anordne foreløbige forholdsregler, selv om den skulle fuldbyrde en fordring, når dette er nødvendigt for at undgå en umiddelbart forestående skade eller andre negative konsekvenser for den begunstigede.

- 47 Ifølge den forelæggende ret er der imidlertid en betydelig tendens i national retspraksis til at forkaste anmodninger om anordning af foreløbige forholdsregler under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede, dvs. når der anmodes om udsættelse, indtil den endelige afgørelse om realiteten træffes, af de månedlige afdrag, der skyldes i henhold til en låneaftale, der kan erklæres ugyldig som følge af de urimelige kontraktvilkår heri. Det fremgår af denne retspraksis, at et sådant afslag begrundes med, at den pågældende forbruger savner »søgsmålsinteresse« af de grunde, der er gengivet i nærværende doms præmis 20.
- 48 Det følger af oplysningerne i anmodningen om præjudiciel afgørelse og af den polske regerings skriftlige indlæg for Domstolen, at den nationale retsinstans som led i et søgsmål anlagt med påstand om, at det fastslås, at en aftale er ugyldig, fordi den indeholder et urimeligt kontraktvilkår, principielt – med forbehold for, at den træffer afgørelse ultra petita – træffer afgørelse om påstandene i stævningen, dvs. om de beløb, der var betalt, indtil det søgsmål, der verserer for retsinstansen, blev anlagt, idet den ikke udvider søgsmålets rækkevidde. Når denne retsinstans med hensyn til realiteten fastslår, at aftalen, efter at dette kontraktvilkår er blevet ophævet, objektivt set ikke længere kan opfyldes, således som det er tilfældet i hovedsagen, og at den pågældende forbruger skal have tilbagebetalt de beløb, som vedkommende uretmæssigt har betalt i henhold til nævnte aftale, gør afslaget på en anmodning om en foreløbig forholdsregel med henblik på udsættelse af betalingen af de månedlige afdrag i medfør af denne aftale følgelig den endelige afgørelse, der vil blive truffet om realiteten, i hvert fald delvist uvirksom. En sådan endelig afgørelse fører nemlig ikke til en genoprettelse af den retlige og faktiske situation, som forbrugeren ville have befundet sig i, såfremt det nævnte urimelige kontraktvilkår ikke havde eksisteret, i overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 39, eftersom det følger af de processuelle bestemmelser, der finder anvendelse, at alene en del af det allerede betalte beløb kan være genstand for denne endelige afgørelse.
- 49 Det følger heraf, at under sådanne omstændigheder kunne anordningen af en foreløbig forholdsregel med henblik på udsættelse af betalingen af de månedlige afdrag i medfør af en låneaftale, som kunne være ugyldig, fordi den indeholdt et urimeligt kontraktvilkår, være nødvendig for at sikre den fulde virkning af den afgørelse, der ville blive truffet, virkningen af den tilbagebetaling, som denne afgørelse medfører, og dermed den effektive virkning af den ved direktiv 93/13 sikrede beskyttelse.
- 50 Som det fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, skulle forbrugeren – såfremt en foreløbig forholdsregel med henblik på udsættelse af vedkommendes kontraktlige forpligtelse til betaling af disse månedlige afdrag ikke anordnes – for at undgå, at den endelige afgørelse om den pågældende låneaftales ugyldighed kun består i en delvis genoprettelse af den pågældendes situation, således enten udvide rækkevidden af sin oprindelige påstand efter at have betalt hvert månedligt afdrag eller efter afgørelsen om annullation af denne låneaftale iværksætte et nyt søgsmål vedrørende de månedlige afdrag, der var blevet betalt under den første procedure. Det skal i denne henseende bemærkes, at den polske regering i sine skriftlige indlæg har anført, at det følger af artikel 25a i ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (lov om

sagsomkostninger i civile sager) af 28. juli 2005 (Dz. U. nr. 167, pos. 1398) i den konsoliderede udgave (Dz. U. af 2022, pos. 1125), at enhver udvidelse af et søgsmål medfører betaling af sagsomkostninger.

- 51 Den forelæggende ret har endvidere anført, at det under alle omstændigheder er nødvendigt, at forbrugeren anlægger et nyt søgsmål, når den første procedure med påstand om, at det fastslås, at låneaftalen er ugyldig, fordi den indeholdt et urimeligt kontraktvilkår, efterfølges af en appelsag, idet de processuelle bestemmelser i polsk ret ikke foreskriver mulighed for at udvide rækkevidden af søgsmålet i første instans i dette tilfælde. På denne baggrund står det klart, at såfremt foreløbige forholdsregler med henblik på udsættelse af forpligtelsen til at betale månedlige afdrag i medfør af denne låneaftale ikke anordnes, giver afgørelsen om annullation af denne låneaftale og om anordning af tilbagebetaling af de beløb, som forbrugeren allerede har betalt, ikke mulighed for at nå det mål, der forfølges med direktiv 93/13, som er at genoprette vedkommendes tidligere retlige og faktiske situation.
- 52 Som det er bemærket i nærværende doms præmis 42, forekommer anordningen af en sådan foreløbig forholdsregel så meget desto mere nødvendig, når nævnte forbruger har betalt den pågældende bank et beløb, der overstiger det lånte beløb, allerede inden vedkommende iværksætter en procedure.
- 53 Det er endelig ikke udelukket, at såfremt en foreløbig forholdsregel med henblik på udsættelse af forbrugers kontraktlige forpligtelse ikke anordnes, kan forlængelsen af den pågældende procedure bevirke en forværring af vedkommendes økonomiske situation i et sådant omfang, at den pågældende ikke længere har midler til at anlægge de nødvendige søgsmål med henblik på at opnå en tilbagebetaling af de beløb, som vedkommende har ret til som følge af den annullerede aftale.
- 54 Sådanne omstændigheder kan ligeledes øge risikoen for, at en forbruger ikke længere kan betale de månedlige afdrag, der er skyldige i henhold til nævnte låneaftale, hvilket kan foranledige den pågældende bank til at iværksætte en procedure for fuldbyrdelse af sin fordring i henhold til en låneaftale, der kan erklæres ugyldig.
- 55 Det følger af det ovenfor anførte, at en national retspraksis om at give afslag på anordning af foreløbige forholdsregler med henblik på udsættelse af betalingen af de månedlige afdrag, der er skyldige i henhold til en låneaftale, selv om disse forholdsregler er nødvendige for at sikre den beskyttelse, som forbrugerne er givet ved direktiv 93/13, under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i de samlede processuelle bestemmelser i polsk ret, ikke er i overensstemmelse med effektivitetsprincippet og dermed ikke er forenelig med artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13.
- 56 Når dette er sagt, skal det for det første bemærkes, at de nationale retsinstanser skal gøre alt, hvad der henhører under deres kompetence – idet de tager national ret i dens helhed i betragtning, og de anvender fortolkningsmetoder, der er anerkendt i denne ret – for at sikre den fulde virkning af dette direktiv og for at nå et resultat, der er i overensstemmelse med det, der tilsigtes med direktivet (dom af 6.11.2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).
- 57 Kravet om en sådan overensstemmende fortolkning omfatter bl.a. forpligtelsen for de nationale retsinstanser til i givet fald at ændre en fast retspraksis, såfremt denne er baseret på en fortolkning af national ret, som er uforenelig med formålene med et direktiv. En national

retsinstans kan derfor ikke med rette antage, at det er umuligt for den at fortolke en bestemmelse i national ret i overensstemmelse med EU-retten, alene som følge af den omstændighed, at den stedse har fortolket denne bestemmelse i en retning, som ikke er forenelig med denne ret (dom af 26.6.2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis).

- 58 I det foreliggende tilfælde er den forelæggende ret og den polske regering af den opfattelse, at den pågældende lovgivning, og nærmere bestemt den anden betingelse, som anordningen af foreløbige forholdsregler er underlagt i polsk ret, nemlig betingelsen om, at der foreligger »søgsmålsinteresse« fastsat i den civile retsplejelovs artikel 730¹, kan fortolkes i overensstemmelse med EU-retten.
- 59 For det andet skal det fremhæves, at den nationale retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 55, kun kan kvalificeres som uforenelig med EU-retten, hvis denne retsinstans fastslår, at anordningen af de ønskede foreløbige forholdsregler er nødvendig for at sikre den fulde virkning af den endelige afgørelse, som vil blive truffet om realiteten. Denne retsinstans skal i denne henseende have tilstrækkelige indicier for, at et eller flere kontraktvilkår er urimelige, hvorfor den pågældende aftale sandsynligvis er ugyldig, eller at den berørte forbruger i hvert fald skal indrømme tilbagebetaling af de månedlige afdrag, som var skyldige i henhold til denne aftale. Det påhviler desuden nævnte retsinstans, henset til samtlige omstændigheder i den foreliggende sag, at afgøre, om udsættelsen af forbrugerens forpligtelse til at betale disse månedlige afdrag i den pågældende procedures varighed er nødvendig for at sikre genoprettelsen af den retlige og faktiske situation, som nævnte forbruger ville have befundet sig i, såfremt dette eller disse kontraktvilkår ikke havde eksisteret. Denne retsinstans kan således bl.a. tage hensyn til forbrugerens økonomiske situation og den risiko, som den pågældende løber for at skulle tilbagebetale den omhandlede bank et beløb, som overstiger det beløb, som vedkommende har lånt af denne.
- 60 Såfremt den nationale retsinstans for det første fastslår, at der er tilstrækkelige indicier for, at de pågældende kontraktvilkår er urimelige, og at det dermed er sandsynligt, at de beløb, som forbrugeren har betalt i medfør af den i hovedsagen omhandlede låneaftale, skal tilbagebetales, og for det andet at den fulde virkning af den endelige afgørelse, der vil blive truffet om realiteten, ikke kan sikres, eftersom der ikke er anordnet foreløbige forholdsregler med henblik på udsættelse af betalingen af den månedlige afdrag i henhold til aftalen, hvilket det påhviler den nationale retsinstans at efterprøve under hensyntagen til alle omstændighederne i den foreliggende sag, skal denne retsinstans følgelig anordne foreløbige forholdsregler, som består i udsættelse af forbrugerens forpligtelse til at foretage betalinger i henhold til nævnte aftale.
- 61 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med effektivitetsprincippet, skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national retspraksis, hvorefter en national retsinstans kan forkaste en forbrugers anmodning om foreløbige forholdsregler, indtil der træffes en endelig afgørelse om annulation af den låneaftale, som forbrugeren har indgået, idet aftalen indeholder urimelige kontraktvilkår, med henblik på udsættelse af betalingen af de skyldige månedlige afdrag i henhold til denne aftale, når anordningen af disse foreløbige forholdsregler er nødvendig for at sikre denne afgørelses fulde virkning.

Sagsomkostninger

- 62 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Niende Afdeling) for ret:

Artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler

skal fortolkes således, at

disse bestemmelser er til hinder for en national retspraksis, hvorefter en national retsinstans kan forkaste en forbrugers anmodning om foreløbige forholdsregler, indtil der træffes en endelig afgørelse om annullation af den låneaftale, som forbrugeren har indgået, idet aftalen indeholder urimelige kontraktvilkår, med henblik på udsættelse af betalingen af de skyldige månedlige afdrag i henhold til denne aftale, når anordningen af disse foreløbige forholdsregler er nødvendig for at sikre denne afgørelses fulde virkning.

Underskrifter